

**Incipiunt tractatus Petri hyspani bene emē
dati ad numerū usq; duodenariū cōpleti**

Dialectica est ars artū. sciētia sciētiarū ad
oīm methodoz pncipia viā habēs. Sola
em̄ dialectica pbabiliter disputat de pnci/
pijs oīm aliaz sciārū. Et ideo in acq̄sitione
sciētiarū dialectica debet esse poz. Dicit
aut̄ dialectica a dia qđ est duo. 7 logos ser
mo vel lexis ratio. quasi duozuz sermo vel
ratio. scz opponētis 7 respondentis in disputatione. Sed qđ
disputatio nō potest fieri nisi mediante sermone. nec sermo nisi
si mediante voce. nec vox nisi mediante sono. Omnis em̄ vox
est sonus. ideo a sono tanq; a priore inchoandum est

**De genere 7 differentijs que ponūtur
in definitōe nomis 7 verbi**

Sonus est quicqđ p̄rie 7 p se ab auditu p̄cipit. Dico autē
p̄prie. qz licet hō vel cāpana audiat hoc nō est nisi p sonum
eius. Sonoz alius vox. alius nō vox. Sonus vox idē est qđ
ipsa vox. *que vox est ad se
nō in p̄prio*
Uñ vox est sonus ab ore aīalis. platus naturalib; in
strumētis formatus. Naturalia instrumenta quibus vox for
matur sunt nouem. **Versus.** Instrumenta nouem sunt. gut
tur lingua palatum. Quattuor 7 dentes 7 duo labra simul.
Sonus nō est vox ē q̄ generat̄ ex collisione duozum corpoz
inaiatorū: vt fragor arborū strepitus pedum. 7 sic de alijs

Vocū alia significatiua. alia nō significatiua. Vox signifi
catiua est que auditui aliqđ rep̄ntat: vt hō. Vox nō signifi
catiua est que auditui nihil rep̄ntat: vt bu ba bas. Vocū signi
ficatiua. alia significat naturaliter. alia ad placitum. Vox si
gnificatiua naturalr est q̄ apud oēs hoies idē rep̄ntat: vt
gemitus infirmoz. latratus canum. Vox significatiua ad pla
citū est q̄ ad voluntatē p̄mi instituētis aliqđ significat: vt hō
hoiem. Vocū significatiuarū ad placitū. alia complexa: vt o
ratio. alia incompleta: vt nomen vel verbum

De p̄tib; integralib; p̄positōis.
Omen est vox significatiua ad placitū sine tpe. cuius nul
la pars se p̄ate aliqđ significat finita 7 recta. Vox po/
a ij

116
20
nitur in definitione loco generis. Significatiua ponitur ad
differentiam vocis non significatiue. Ad placitum ponitur
ad differentiam vocis significantis naturaliter. Sine tempo
re ponitur ad differentiam verbi quod significat cum tpe. Cuius
nulla pars sepe aliquid significat ponitur ad dñam orōis
cuius ptes sepe aliquid significant. Finita ponitur ad diffe
rentiam nominis infiniti: vt nō homo. quod nō est nomē apd
logicū sed nomen infinitum. Recta ponit ad differentiam obliq
quorū: vt catonis catoni. que nō sunt noīa apud logicum sed
noīa obliqua. Vñ solus nō dicitur esse nomē fm logicū

Erbū est vox significatiua ad placitū. cuius tpe. cuius nulla
pars sepe aliquid significat finita et recta. Cū tpe ponitur
ad dñam noīis quod significat sine tpe. Finita ponit ad dñam
verbi infiniti: vt nō currit nō laborat. q̄ nō sunt p̄ba fm logicū
cū. sed verba infinita. Recta ponit ad dñam verborū obliquo
rū: vt currebat cucurrit. q̄ nō sunt p̄ba fm logicū s̄ p̄ba obliq
qua. Vñ solum verbū p̄ntis t̄pis indicatiui modi dicitur esse ver
bum fm logicū. Reliqua autem oīa verba eiusdem modi et a
liorū modorū dicuntur verba obliqua. Alię p̄ticle ponuntur
hic eadem rōne sicut in noīe. Et sciendum q̄ logicus solū po
nit duas ptes. scz nomen et verbum reliquas partes appellat
oīs syncategorematicas id est cōsignificatiuas.

De genere propositionis

Ratio est vox significatiua ad placitum. cuius ptes sepe
aliquid significat. Hoc totum cuius ptes sepe aliquid si
gnificant ponit ad dñam noīis et verbi quorū partes sepe
nihil significant. Oratiōnū alia p̄fecta. alia imp̄fecta. Oratio
p̄fecta est q̄ p̄fectū sensum generat in aīo auditoris: vt hō
currit. Imp̄fecta est que imp̄fectū sensum generat in aīo au
ditoris: vt hō albi. Orōnū p̄fectarū. alia indicatiua: vt hō cur
rit. Alia impatiua: vt petre fac ignē. Alia optatiua: vt vtinam
essem bonus clericus. Alia coniunctiua: vt si veneris ad meda
borbi equū. Alia deprecatiua: vt miserere mei deus. Harum
aut oratiōnū sola indicatiua oratio dicitur esse p̄positio.

Definitio propositionis

Propositio est oratio verum vel falsum significans indi
canda: vt homo currit.

Prima diuisio propositionis penes substantiam eius

Propositionum alia categorica. alia hypothetica. **Propositio** categorica est illa que habet subiectum predicatum et copulam tanq[ue] principales partes sui: vt homo currit. In hac autem propositione homo currit. homo est subiectus. currit vero predicatum. et quod coniungit vnum cum altero dicitur esse copula: vt patet in resoluendo sic. homo currit id est homo est currens. ibi est est copula. Et dicitur categorica a categorico as are. quod idem est quod predicare. Subiectum est de quo aliquid dicitur. Predicatum vero est quod dicitur de altero.

Secunda diuisio propositionum est penes eius certitatem. **Propositionum** categoricarum. alia vniuersalis. alia particularis. alia indefinita. alia singularis. **Propositio** vniuersalis est illa in qua subiicitur terminus communis signo vniuersali determinatus: vt omnis homo currit. Terminus communis est qui aptus natus est predicari de pluribus: vt homo de sorte et platone. Signa vniuersalia sunt omnis nullus quilibet quisq[ue] nemo neuter et similia.

Propositio particularis est illa in qua subiicitur terminus communis signo particulari determinatus: vt quidam homo currit. Signa particularia sunt aliquis quidam alter reliquis. **Indefinita** est illa in qua subiicitur terminus communis sine signo: vt homo currit.

Propositio singularis est illa. in quo subiicitur terminus discretus id est singularis. vel terminus communis sumptus cum pronomine demonstratiuo primitiue speciei. Exemplum: vt sortes currit. iste homo currit. Terminus singularis siue discretus est qui aptus natus est predicari de vno solo: vt iohannes de seipso. sicut hic. iohannes est iohannes.

Tercia diuisio propositionum est penes eius qualitatem. **Propositionum** categoricarum. alia est affirmatiua. alia negatiua. **Affirmatiua** est illa in qua predicatum affirmatur de subiecto: vt homo currit. **Negatiua** est illa in qua predicatum negatur de suo subiecto: vt nullus homo currit.

Diuisio propositionum tripliciter. **Sciendum** q[uo]d triplex est questiuus per quod querimus de ip[s]a propositione. scilicet que qualis et quanta. Que querit de substantia propositionis. Ad interrogationem ergo factam per que respondet

*consequenter est
natura tam propria*

*propositio est de
re in se
non est de re
in se
non est de re
in se*

*de de primo
patet q[uo]d aliquo
q[uo]d est*

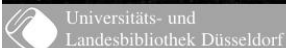
*alio de diffinitio
est q[uo]d est
vbi est q[uo]d est
vbi est q[uo]d est*

*q[uo]d est q[uo]d est
vbi est q[uo]d est
vbi est q[uo]d est
vbi est q[uo]d est*

*de est definitio
vbi est q[uo]d est
q[uo]d est q[uo]d est*

*de de primo
de primo
et ad hoc
de de illorum*

*de de vno
q[uo]d est q[uo]d est
q[uo]d est q[uo]d est
q[uo]d est q[uo]d est*

dum est cathegorica vel hypothetica. Qualis querit de qua-
 litate propositiois. Si d' interrogatoem factā p qualis m'dendum
 est affirmatiua vel negatiua. Quanta qrit de quāitate, p'pois.
 Et ad interrogatoem factam p quāta. respōdendū ē vnuer-
 lis particularis indefinita vel singularis. Versus. Quæca vt
 hyp. Qualis ne vel aff. U. quanta par. in fin.

Item propositioñ cathegoricarū alie participant vtroqz
 termino: vt homo currit. homo non currit. Alie vero altero ter-
 mino: vt homo cuerit. homo disputat. Alie vero nullo termi-
 no: vt plato disputat. equus mouetur.

Item p'positionū participantū vtroqz termino. quædā pti-
 cipant s'm eundem ordinē: vt homo currit. hō nō currit. Que-
 dam vero ordine cōuerso: vt hō est aīal. aīal est homo.

De oppositione q est passio p'positionis

Propositionū cathegoricarū vtroqz termino participantū
 s'm eundem ordinem. alie sunt contrarie. alie subcontrarie.
 alie contradictorie. alie subalterne. **C**ontrarie sunt vniuer-
 salis affirmatiua z vnuerfalis negatiua eiusdem subiecti z e-
 iusdem predicati: vt omnis homo currit. nullus homo currit.

Subcontrarie sunt particularis affirmatiua z particula-
 ris negatiua eiusdem subiecti z eiusdem predicati: vt quidaz
 homo currit. quidam homo non currit. **C**ontradictorie
 sunt vnuerfalis affirmatiua z particularis negatiua. vel vni-
 versalis negatiua z particularis affirmatiua eiusdem subiec-
 ti z eiusdem predicati: vt omnis homo currit. quidaz homo
 non currit. vel nullus homo currit. quidam homo currit.

Subalterne sunt vnuerfalis affirmatiua z particularis
 affirmatiua. aut vnuerfalis negatiua z particularis negati-
 ua eiusdem subiecti z eiusdem predicati: vt omnis homo cur-
 rit. quidam homo currit. aut nullus homo currit. quidam ho-
 mo non currit.

De hac oppositione clare
pater in figura sequenti

De materia ppositōis

Propositionū triplex est ma. scz

- naturalis
- contingens
- remota

Materia naturalis est illa in qua p̄dicatū est de esse subiecti vel p̄p̄riū eius: vt hō est aīal. hō est risibilis. Contingens est illa in qua p̄dicatū p̄t ad eē vel ab eē subiecto p̄ter eius corruptionē: vt hō est alb. Remota est illa in qua p̄dicatum nullo mō potest conuenire subiecto: vt homo est asinus.

*nam qd in p̄p̄riū am̄
p̄o essentiali*

*Quidam p̄dicatū
remota p̄p̄riū*

*et qd est p̄p̄riū
p̄p̄riū p̄p̄riū*

de subiecto fit predicatum ⁊ e conuerso manente eadem qua-
litate ⁊ q̄sitate. sed mutatis terminis finitis in terminos infini-
tos. Et hoc modo cōuertit v̄tis affirmatiua in se. ⁊ particularis
negatiua in se. Exemplū: vt ois hō est aīal. ergo omne nō aīmal
est nō homo. Quidā homo nō est lapis. ⁊ qdam nō lapis non
est nō homo. vñ? Feci simplr conuertit eua p acci. Alro p con-
tra. sic fit cōuersio tota. Asserit a. negat e sunt vniuersalr abe.
Asserit i. negat o sunt particulariter ambo. Et est notandam
q̄ illud signū qd est in subiecto ppōnis que debet cōuertī qd
cumq; sit illud debet poni supra totum predicatum ⁊ reduce-
re ipsum ad subiectum. Et preterea eadem est conuersio par-
ticularis indefinite ⁊ singularis

Propositio hypothetica est illa que habet duas ppōes
cathegoricas cōiunctas tanq; pncipales partes sui:
vt si hō currit hō mouet. Dicit em̄ hypothetica ab hypos qd
est sub ⁊ thesis positio quasi suppositio. qz in ea vna ps suppo-
tur alteri. **Propositionū hypotheticarū alia cōditionalis. a-**
lia copulatiua. alia disiunctiua. **Propositio cōditionalis est illa**
in qua cōiungūtur due cathegorice p hanc coniunctōem si.
vt si homo currit hō mouet. Et illa cathegorica cui immedīa-
te coniungitur si dicitur añs ⁊ reliqua pñs. **Ad veritatem**
conditionalis requiritur qd añs nō potest esse verū sine conse-
quente: vt si homo est aīal est. Unde omnis cōditionalis ve-
ra est necessaria. ⁊ omnis falsa est impossibilis

Ad falsitatem cōditionalis sufficit qd añs
potest esse verum sine consequente: vt si ho-
mo est nigrum est

Propositio copulatiua est illa in qua coniungūtur due ca-
thegorice p hanc coniunctōem et: vt sortes currit ⁊ plato dispu-
tar. Ad veritatem copulatiue requiritur vtrāq; ptem esse veram:
vt hō est aīal ⁊ deus est. Ad falsitatem eius sufficit vnā partem
esse falsam: vt hō est asinus ⁊ deus est. **Disiunctiua est illa in**
qua cōiungūtur due cathegorice p hanc coniunctōem vel. vt
sortes currit vel plato disputat. Ad veritatem disiunctiue suf-
ficit vnā partem esse veram: vt homo est animal vel lapis est
lignum. Ad falsitatem eius requirit vtrāq; partem esse falsā:
vt homo est asinus vel lapis est lignum

De equipollentijs

27 hunc reuocari
168

hō e mediū

20m? qz hō qd
est ppositiua dō
vni. ois aīal
pñs ⁊ motū
hō est hō aīal

aut sibi pñ aut cōp

24 hunc pñ hō
vni. ois aīal
pñs ⁊ motū
hō est hō aīal

25 hunc pñ hō
vni. ois aīal
pñs ⁊ motū
hō est hō aīal

26 hunc pñ hō
vni. ois aīal
pñs ⁊ motū
hō est hō aīal

27 hunc pñ hō
vni. ois aīal
pñs ⁊ motū
hō est hō aīal

*que contradictione
 non uel p[ro]p[ri]a
 sic fuit p[ro]p[ri]a
 uel p[ro]p[ri]a
 et sic
 et sic
 et sic
 et sic
 et sic
 et sic*

Prima regula. Si alicui signo vniuersali vel particulari preponatur negatio equipollet suo contradictorio: vt nō omnis homo currit equipollet huic. quidam homo non currit. Et non nullus homo currit huic. quidaz homo currit. **S**ecunda regula. Si alicui signo vniuersali postponatur negatio equipollet suo contrario: vt omnis homo non currit equipollet huic. nullus homo currit. Et nullus homo non currit huic. omnis homo currit. **T**ercia regula. Si alicui signo vniuersali vel particulari preponatur ⁊ postponatur negatio. equipollet suo subalterno: vt non omnis homo non currit. eq[ui]pollet huic. quidam homo currit. Et non nullus homo non currit. huic. quidam homo non currit. **U**ñ? . Pre contradic. post contra. pre postq[ue] subalter. **E**x istis sequitur vna alia regula talis. Quando duo signa vniuersalia negatiua ponuntur in eadem p[ro]positione. ita q[uod] vnum in subiecto ⁊ aliud in p[re]dicato. tunc primum equipollet suo contrario per secundam regulam. quoniam ei negatio postponitur. Et secundum eq[ui]pollet suo contradictorio per primam regulam. quoniam ei negatio preponitur: vt nihil est nihil. equipollet huius. quodlibet est aliquid. Unde versus.
 Non omnis. quidam non. omnis non. quasi nullus.
 Non nullus. quidam. sed nullus non. valet omnis.
 Non aliquis. nullus. non quidam non. valet omnis.
 Non alter. neuter. neuter non. prestat vterq[ue].

De hac oppositione patet
 in figura sequenti

De modalibus
 Modus est adiacens rei determinatio. Et habet fieri per
 adiectivum, sed duplex est adiectivum. Est enim adie/
 ctivum nominis: vt albus niger. Et adiectivum ver/
 bi: vt adverbium, quia s̄m Puscianum, adverbium est vi ver/
 bi adiectivum. Et ideo duplex est modus, vnus nominalis,
 sicut omne adiectivum nominale categorematicum: vt al/
 bus homo currit. Alius adverbialis sicut omnia adverbia:
 vt homo currit velociter.

Diuisio modoz adverbialium.

Ad uerbior
quod d'eter
minant s'ba

Alia rōe cōpositōis: vt hec sex. necessario cō/
tingēt. possibiliter. impossibiliter. s'ō falso

Alia rōe rei s'bi: vt fortiter agit. velociter currit

Alia rōe temporis: vt aduerbia t'pis

Alia rōe modi: vt aduerbia optādōz hortādōz

di z similia. Et fm hoc modus sumit multipliciter p aduer/
bia. Sed omissis omnibus alijs solum de his qui composi/
tionem determinant est dicendum: vt sunt hi sex. necessario cō/
tingēt. rē. Cum añ dicitur. homo currit necessario signifi/
catur q' tota compositio p'dicati cum subiecto sit necessaria
Cum vero dicitur. homo currit bene aut velociter. significa/
tur q' curritus hominis sit bonus aut veloc. Et sciendum q'
isti sex modi quandoq' sumuntur nomialiter: vt possibile im/
possibile necessarium contingens verum falsum. Quandoq'
sumuntur aduerbialiter: vt possibiliter impossibiliter conti/
gēt. necessario vero falso.

Definitio propositionis modalis

Propositio modalis est que modificatur aliquo istorū sex
modozū: vt fortem currere est possibile fortem currere est cō/
tingens. z ita de alijs. Et sciendū q' in modalibz verbū debet
subijci. modus autē p'dicari. Dēs alie p'pōnes dicunt de inesse
rō est de simplici inherētia p'dicati ad subiectū. Et p' hoc pa/
ter diuisio p'pōnis que solet fieri. Propositionū alia modalia
alia de inesse. Ille autē p'pōnes q' modificātur his modis vero
et falso relinquūtur. qz eodē mō sumitur oppositio z eq'pollen/
tia in eis sicut in illo de inesse. In his autē modis qui sunt pos/
sibile impossibile contingens z necessariū. nō sic sumit oppo/
sitio z equipollentiā vt statim parebit

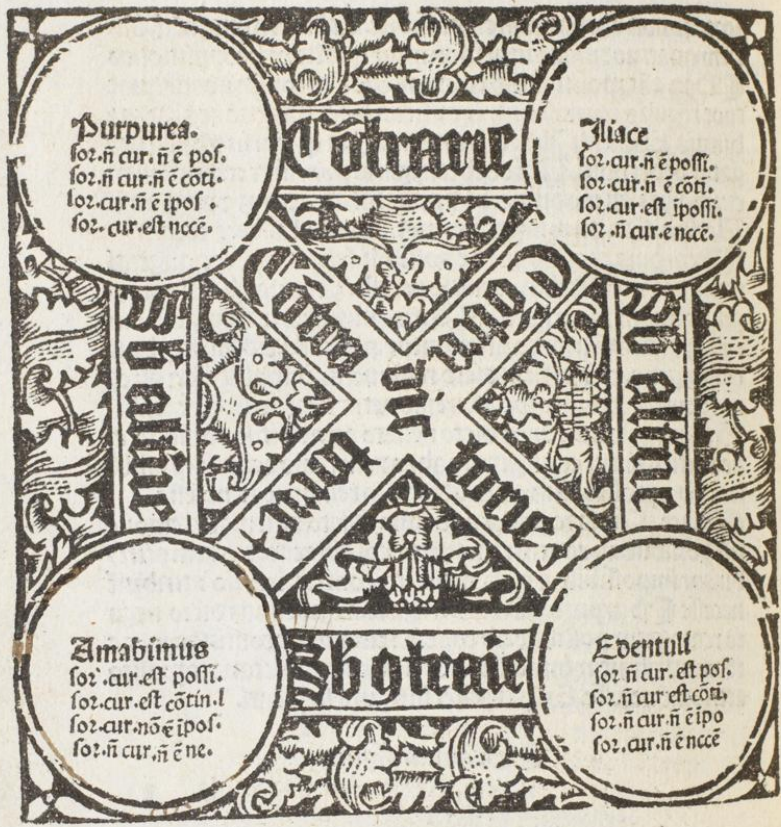
De equipollentijs modalium

Et sciendū q' vnusquisq' istorū quatuor modozū facit q'ttu
p'pōnes modales. z sic sunt sedecim p'pōnes. Verbi grā. iste
modus q' est possibile si sumat sine negatōe facit p'mam p'posi/
tionem modalem: vt forte currere est possibile. Si sumatur
cum vna negatione posita ad verbū facit secundā: vt forte nō
currere est possibile. Si sumatur cum negatione posita ad mo/
dum facit tertiam propositionem: vt fortem currere non est
possibile. Si sumatur cum negatione duplici. scz vna posita
ad verbum. alia posita ad modum facit quartā p'positōez: vt

Et sciendū q' vnusquisq' istorū quatuor modozū facit quatuor propositiones modales. z sic sunt sedecim propositiones. Verbi gratia. iste modus qui est possibile si sumatur sine negatione facit primam propositionem modalem: ut forte currere est possibile. Si sumatur cum vna negatione posita ad verbum facit secundam: ut forte non currere est possibile. Si sumatur cum negatione posita ad modum facit tertiam propositionem: ut fortem currere non est possibile. Si sumatur cum negatione duplici. scilicet vna posita ad verbum. alia posita ad modum facit quartam propositionem: ut

forte non currere est possibile si sumatur sine negatione posita ad modum facit quartam propositionem: ut forte non currere est possibile. Si sumatur cum vna negatione posita ad verbum. alia posita ad modum facit quartam propositionem: ut forte non currere est possibile. Si sumatur cum negatione duplici. scilicet vna posita ad verbum. alia posita ad modum facit quartam propositionem: ut forte non currere est possibile. Si sumatur cum negatione duplici. scilicet vna posita ad verbum. alia posita ad modum facit quartam propositionem: ut forte non currere est possibile.

*De necessitate unius unius impossibile nullius
possibile quod quod non possibile non*

Omnēs autē ille pōnes q̄ sunt in p̄ma linea. scz in amabi-
 mus eq̄pollēt z cōuertūtur inter te p̄ p̄mā regulā. Que at
 sunt in scda linea. scz edentuli eq̄pollēt z cōuertūtur p̄ scdam. q̄
 sunt in tertia p̄ tertiā. z q̄ in quarta p̄ quartā.

Tres regule eq̄pollētiaz faciles.

Prima regula. Omnes pōnes de possibili z impossibili equi-
 pollent s̄bo seu dicto silr se habēte z mō dissilr: vt forte curre
 re est possibile. z fortem currere nō est impossibile. **S**ecun-
 da regula. Omnes propositiones de possibili z necesse equi-

*sub alio est
 e poss. h. l. et
 s̄bo seu dicto
 eq̄pollēt
 s̄bo seu dicto
 eq̄pollēt
 s̄bo seu dicto
 eq̄pollēt
 s̄bo seu dicto
 eq̄pollēt*

*De necessitate unius unius impossibile nullius
 possibile quod quod non possibile non*